

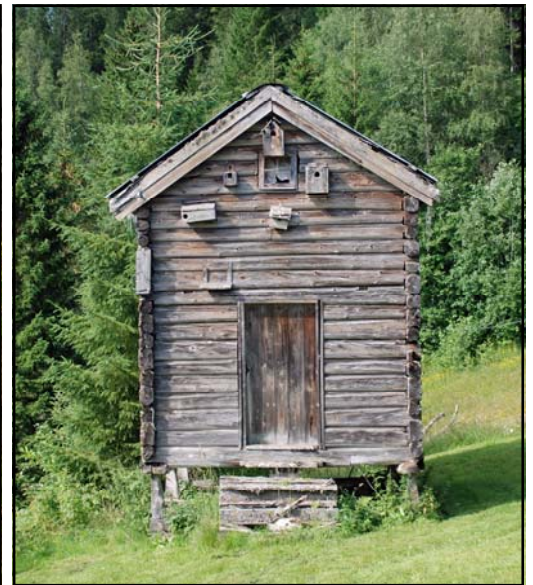

BEVARING AV BYGNINGER

Februar 2011

Hva er freda og verneverdige bygninger, og hvorfor skal vi ta vare på dem?

Freda trønderlån, Logstein, Frosta, og verneverdig stabbur, Fosshammer, Stjørdal

En bygning fra tida før 1650 er automatisk freda og bygninger som er oppført seinere kan være freda ved vedtak etter kulturminneloven. Bygninger som ikke er freda kan likevel være bevaringsverdige ut fra sin kulturhistoriske og estetiske verdi. Det finnes ingen faste kriterier for hva som er en verneverdig bygning, og det må foretas ei vurdering i hvert enkelt tilfelle der det legges vekt på alder, tilstand, beliggenhet og representativitet eller særpreg. I tvilstilfelle bør det foretas ei antikvarisk vurdering. Forvaltningsmyndighet for kulturminner, som også omfatter bygninger, er fylkeskommunen.

Gamle hus er en viktig del av kulturarven vår og forteller om tidligere tiders kunnskap, handverk og levekår. Bygningene er også et viktig innslag i kulturlandskapet. Det lokale særpreget ved byggeskikken viser området sin identitet, og kan være en viktig merkevare for området eller landsdelen. Innsida av huset tilhører bare eieren, men utsida kan være til glede eller forargelse for oss alle.

Firkanttunet med sine karakteristiske bygninger er et varemerke for det trønderske kulturlandskapet!

Er bygningen freda eller verneverdig:

- ALLE BYGNINGER FRA FØR 1650 ER FREDA
- NYERE BYGNINGER KAN VÆRE FREDA VED VEDTAK
- BYGNING SOM IKKE ER FREDA KAN LIKEVEL VÆRE BEVARINGSVERDIG
- KRITERIER FOR VERNEVERDI
  - ALDER
  - SAMMENHENG
  - SÆRPREG
  - TILSTAND

Ved restaurering av verneverdige bygninger skiftes minst mulig. Stabbur, Melhus og trønderlån, Leksvik

Hvordan skal restaureringa gjennomføres?

En bygning har oftest stil og særpreg som er karakteristisk for den tida den ble reist, og ved vedlikehold og restaurering er det viktig at dette bevares. Gamle bygninger kan være endra mye ved tidligere ombygginger og restaurering. Slike endringer kan det også være verdifullt å ta vare på og synliggjøre, men ofte vil en velge en stilperiode, eller et trinn i bygningens historie som utgangspunkt for restaureringsplanene.

Et hovedprinsipp ved restaurering av freda og verneverdige bygninger er at mest mulig av det originale bevares, og minst mulig skiftes ut. Dette gjelder også vinduer og dører, som ofte kan restaureres. Dersom noe må erstattes med nytt er det viktig å velge samme type som det opprinnelige. Det gjelder også materialer.

Mange gamle hus hadde opprinnelig torv- eller spontak. På små bygninger kan dette fortsatt brukes, men på store bygninger vil det bli uforholdsmessig dyrt. Takstein av skifer- eller tegl kan ofte legges om, eller eventuelt erstattes med tilsvarende nytt. Dersom det av økonomiske eller praktiske årsaker må brukes annen takkledning enn den opprinnelige er det viktig å velge materialer som i farge og utseende bryter minst mulig med det opprinnelige. Det kan i mange tilfelle være riktigere å velge galvanisert bølgeblekk, enn moderne lakkerte takplater med taksteinprofil.

Restaurering:

- BEVAR MEST MULIG AV DET ORIGINALE
- REPARER I STEDET FOR Å SKIFTE UT
  - DØRER
  - VINDUER
  - BORDKLEDNING
- DET SOM MÅ SKIFTES SKAL VÆRE MEST MULIG LIKT DET OPPRINNELIGE I MATERIALBRUK OG UTFØRELSE
- DERSOM DET MÅ BRUKES ANNEN TAKKLEDNING ENN DEN ORIGINALE VELGES NOE SOM LIGNER FRAMFOR LAKKERTE STÅLPLATER.
- BRUK TRADISJONELLE FARGER UTVENDIG

SMIL-tilskudd til utvendig restaurering og vedlikehold

SMIL-ordninga gir mulighet for tilskudd til utvendig restaurering og vedlikehold av freda og verneverdige bygninger på landbrukseiendommer. Mer informasjon og søknadsskjema finner du på www.fylkesmannen.no/miljoprogramnt, eller du kan henvende deg til kommunen som forvalter denne tilskuddsordninga.